

SAŃAUDŲ APSKAITOS (VERSLO SAŃAUDŲ PASKIRSTYMO) IR APSKAITOS ATSKYRIMO METODIKA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. SaŃaudų apskaitos (verslo saŃaudų paskirstymo) ir apskaitos atskyrimo metodika pagrįsta Lietuvos Respublikos Elektroninių ryšių įstatymu, ryšių reguliavimo tarnybos (toliau - RRT) direktoriaus 2011 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. 1V-360 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-1164 „Dėl saŃaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų saŃaudų metodą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“, 2011 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. 1V-361 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymo Nr. 1V-738 „Dėl apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“, 2016 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 1V-1028 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2005 m. gruodžio 28 d. įsakymo Nr. 1V-1164 „Dėl saŃaudų apskaitos pagal pilnai paskirstytų saŃaudų metodą taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo“ bei 2016 m. rugsėjo 29 d. įsakymu Nr. 1V-1029 „Dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos direktoriaus 2006 m. birželio 14 d. įsakymo Nr. 1V-738 „Dėl apskaitos atskyrimo taisyklių ir su apskaitos atskyrimu susijusių reikalavimų patvirtinimo“ pakeitimo“ (toliau – SaŃaudų apskaitos ir Apskaitos atskyrimo taisyklės).

2. Toliau Lietuva, AB (toliau – Bendrovė) saŃaudų apskaita ir apskaitos atskyrimas yra atliekamas Verslo saŃaudų paskirstymo pagal veiklas modelyje (angl. *Activity Based Costing (ABC)*) naudojant MyABCM programinę įrangą. Verslo saŃaudų paskirstymo pagal veiklas modelyje atliekamas pajamų, saŃaudų, turto bei įsipareigojimų atskyrimas pagal tam tikrus verslo vienetų.

3. Visa informacija saŃaudų paskirstymui renkama iš Bendrovės padalinių pagal Finansų vadovo patvirtintą grafiką.

4. Šiame dokumente vartojamos šios sąvokos:

Didžiosios knygos modulis – Finansų ir verslo valdymo sistemos SAP ERP sudedamoji dalis, kurioje kaupiama finansinė informacija, perduodama iš visų sistemoje integruotų modulių ir kitų sistemų.

Ilgalaikio turto modulis – Finansų ir verslo valdymo sistemos SAP ERP sudedamoji dalis, kurioje vykdoma ilgalaikio turto apskaita.

Veikla – tai konkrečiu tikslu atliekamas darbas. Verslo saŃaudų paskirstymo pagal veiklas modelyje skaičiuojamos atskirų veiklų sąnaudos ir paskirstomos kiekvienam saŃaudų objektui (paslaugai), atsižvelgiant į veiklos rezultato apimtį suteikiant paslaugą.

Tiesiogiai priskiriamos sąnaudos – sąnaudos, kurios su konkrečia galutine paslauga siejamos tiesiogiai ir yra priskiriamos paslaugai.

Netiesiogiai priskiriamos sąnaudos – sąnaudos, kurios su konkrečia galutine paslauga siejamos netiesiogiai ir gali būti priskiriamos paslaugai, taikant paskirstymo norminius koeficientus.

Nepaskirstomos sąnaudos – sąnaudos, kurios nėra susijusios su tiesiogine Bendrovės veikla ir dėl šios priežasties nepriskiriamos telekomunikacinėms paslaugoms.

Bendrosios sąnaudos, priskiriamos paslaugoms – sąnaudos, kurios su konkrečia paslauga nesiejamos nei tiesiogiai, nei netiesiogiai ir kurių ūkio subjektas negali paskirstyti paslaugoms pagal priežastingumo principą, tačiau šios sąnaudos yra būtinos ūkio subjekto veiklos tęstinumui.

Naudojamas kapitalas – turtas, reikalingas paslaugoms teikti. Naudojamas kapitalas yra gaunamas iš viso turto atėmus trumpalaikius įsipareigojimus bei atidėjimus.

Vidutinė svertinė kapitalo kaina (angl. *Weighted Average Cost Of Capital (WACC)*) – atspindi alternatyvias kapitalo panaudojimo sąnaudas arba protingumo kriterijų atitinkančią investicijų grąžą.

SaŃaudų centras – saŃaudų kaupimo objektas, kuriame atliekamas tarpinis saŃaudų kaupimas, siekiant paskirstyti sąnaudas galutiniams saŃaudų objektams (paslaugoms).

Norminis koeficientas (angl. *driver*) – saŃaudų nešiklis, parodantis, kokia skirstomų saŃaudų dalis yra priskiriama tam tikram saŃaudų centrui. Šis koeficientas naudojamas paskirstant tiesiogiai ir netiesiogiai priskiriamas sąnaudas.

Pagrindiniai procesai – klientų aptarnavimo, paslaugų valdymo ir technologijų palaikymo procesų grupėse esančios veiklos.

Pagalbiniai procesai – verslui ir nenutrūkstamai bei sklandžiai pagrindinių procesų eigai užtikrinti reikalingos veiklos. Tai materialinio aprūpinimo, verslo valdymo, finansų ir investicijų valdymo procesų grupėse esančios veiklos.

SaŃaudų modulis – Verslo saŃaudų paskirstymo pagal veiklas modelio sudėtinė dalis, kurioje užfiksuotos visos sąnaudos per ataskaitinį laikotarpį.

Veiklų modulis – Veiklos saŃaudų paskirstymo modelio sudėtinė dalis, kurioje visos veiklos yra sugrupuotos pagal procesus ir papildomai integruotas tinklo modelis.

SaŃaudų objektų modulis – Veiklos saŃaudų paskirstymo modelio sudėtinė dalis, kurioje teikiamos paslaugos sugrupuotos pagal verslo vienetų.

Verslo vienetas – logiškai išskiriama ūkio subjekto visos veiklos dalis, skirta tam tikrai paslaugų grupei sukurti ir parduoti. Verslo vienetą sudaro visi ūkio subjekto ištekliai, tų išteklių transformavimo veiklos (procesai), susiję su šios grupės paslaugų vertės kūrimu bei tokių paslaugų teikimu kitiems verslo vienetams ir (ar) galutinių paslaugų gavėjams.

Tinklo modelis – veiklų modulio sudedamoji dalis, kurioje paskirstomos tinklo komponentų sąnaudos.

Tinklo komponentas – bet kuris viešojo ryšio tinklo sudedamąja dalimi esantis tinklo įrenginys ar elementas, kuris fiziniu ar loginiu būdu gali būti identifikuojamas kaip savarankiškas tinklo vienetas.

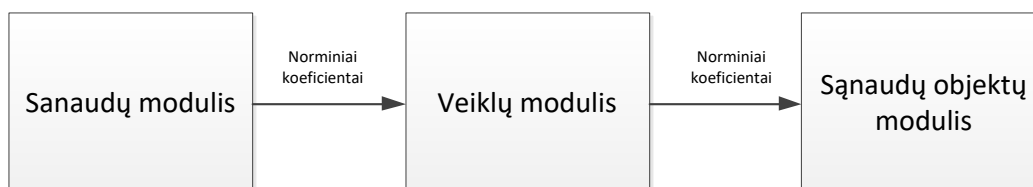
Veiklų paskirstymo sistema – IT sistema, skirta veiklų nešiklių nustatymui ir periodinei peržiūrai, darbuotojų etatų paskirstymo į veiklas ir veiklų paskirstymo į sąnaudų objektus įrašų kaupimui.

II. BENDRIEJI SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO IR APSKAITOS ATSKYRIMO PRINCIPAI

5. Verslo sąnaudų paskirstymo pagal veiklas modelį sudaro trys sudedamosios dalys:

- 5.1. Sąnaudų modulis;
- 5.2. Veiklų modulis;
- 5.3. Sąnaudų objektų modulis.

6. Visi šie moduliai tarpusavyje yra susieti loginiais ir matematiniais ryšiais. Sąnaudos paskirstomos tiek modulių viduje, tiek iš modulio į modulį. Sąnaudos paskirstomos naudojant sąnaudų paskirstymo koeficientus, kol galiausiai pasiekia sąnaudų objektus.

1 pav. Sąnaudų paskirstymo pagal veiklas modelio struktūra

7. Sąnaudų paskirstymas ir apskaitos atskyrimas grindžiamas šiais principais:

- 7.1. priešastingumo;
- 7.2. kaupimo;
- 7.3. objektyvumo;
- 7.4. pastovumo;
- 7.5. skaidrumo;
- 7.6. naudingumo;
- 7.7. patikimumo.

8. Pirminiai duomenys apie patirtas sąnaudas ir sąnaudų objektų pajamų duomenys yra gaunami iš Didžiosios knygos modulio ataskaitų.

9. Paslaugų matavimo vienetų statistiniai duomenys gaunami iš Klientų aptarnavimo ir apskaitos, Tinklo informacinių, Operatorių apskaitos sistemų, Duomenų saugyklos ataskaitų.

III. SĄNAUDŲ MODULIS

10. Pirminiai duomenys, reikalingi modeliui sukurti – tai ataskaitinio laikotarpio sąnaudos, paaimamos iš Didžiosios knygos ir Ilgalaikio turto modulių.

11. Iš Didžiosios knygos modulio į Sąnaudų modulį perkeliama visa informacija apie sąnaudas. Informacija apie ilgalaikio turto nusidėvėjimo dalį grupuojama į ilgalaikio turto kategorijas.

12. Visos sąnaudos iš Didžiosios knygos modulio pagal buhalterinės apskaitos sąskaitas yra sugrupuotos į ekonominius pogrupius. Sąskaitų ekonominiai pogrupiai formuojami tokiu būdu, kad jiems būtų galima naudoti vieną bendrą norminį koeficientą. Pogrupiai apjungiami į ekonomines grupes, atsižvelgiant į tų sąnaudų panaudojimo paskirtį.

13. Sąnaudų modulyje išskiriamos šios sąskaitų ekonominės grupės:

13.1. *Tiesioginės sąnaudos* – sąnaudos, kurios gali būti tiesiogiai ir vienareikšmiškai priskirtos paslaugai. Tiesioginėse sąnaudose išskirtos tinklų sujungimo, tarptautinio tranzito, tarptinklinio ryšio, tarptautinių linijų nuomos, numerio perkeliavimo, parduodamų prekių, sutartinių paslaugų, paslaugų įrengimo, parduotų paslaugų ir kitos tiesiogiai paslaugoms priskiriamos sąnaudos;

13.2. *Personalo sąnaudos* – tai netiesiogiai paslaugoms priskiriamos sąnaudos, kurios apima tiesiogines išmokas darbuotojams (atlyginimai ir atlyginimų priedai) ir sąnaudas, kurios yra tiesiogiai susiję su darbuotojais (verslo kelionių sąnaudos, išėtinės išmokos, mokymų sąnaudos, kitos personalo sąnaudos ir pan.);

13.3. *Nusidėvėjimo sąnaudos* – tai ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudos pagal ilgalaikio turto apskaitos kategorijas. Visoms ilgalaikio turto kategorijoms taikomas tiesinis nusidėvėjimo sąnaudų skaičiavimo metodas. Nusidėvėjimo sąnaudas sudaro SAP fiksuotojo tinklo, Scala mobiliojo tinklo nusidėvėjimo sąnaudos ir valdomo turto pagal TFAS16 standartą sąnaudos (ROU Asset Depreciation expense);

13.4. *Aptarnavimo sąnaudos* papildomai grupuojamos pagal panaudojimo paskirtį į Tinklo priežiūros, IT sistemų priežiūros, Patalpų priežiūros ir Transporto priežiūros sąnaudas;

13.5. *Elektros energijos sąnaudos* – elektros energijos sąnaudos ofiso reikmėms, elektros energijos sąnaudos technologinėms reikmėms;

13.6. *Administracinės sąnaudos*: kanceliarinių prekių, telekomunikacijų, pašto paslaugų, profesinės literatūros, vartojimo reikmenų ir medžiagų, papildomos valdymo, audito paslaugų, konsultacijų, banko paslaugų, teisinių paslaugų, alokacijų ir kitos administravimo sąnaudos;

13.7. *Rinkodaros ir pardavimo sąnaudos*: reklamos, pardavimų komisinių, sutarčių pasirašymo išlaidų nusidėvėjimo, reprezentacinės ir kitos pardavimų sąnaudos;

13.8. *Finansinės sąnaudos* – tai palūkanų, valiutos keitimo kurso ir kitos finansinės sąnaudos;

13.9. *Kitos sąnaudos*. Į šią grupę įeina likusios įvairios sąnaudos, kurios nepateko į anksčiau paminėtas grupes: kitos išorinės, ryšių su investuotojais, draudimo, blogų skolų, prekių inventorizacijos ir nurašymo sąnaudos ir pan.;

13.10. *Mokesčių sąnaudos*. Šią grupę sudaro nekilnojamojo turto ir kitų mokesčių sąnaudos;

13.11. *Bendrosios sąnaudos, nepriskiriamos paslaugoms* yra išskirtos atskira sąnaudų grupė jau Sąnaudų modulyje. Tai sąnaudos, kurios neskirstomos telekomunikacinėms paslaugoms;

13.12. Sąnaudų modulyje atskiru pogrupiu išskiriama protingumo kriterijų atitinkanti *Investicinė grąža*.

13.12.1. Investicijų grąža – tai Bendrovės reikalaujama grąžos norma, nustatyta atsižvelgiant į Bendrovės naudojamą kapitalą. Veikloje naudojamo kapitalo apimtis skaičiuojama kaip ataskaitinio laikotarpio pirmąjį dieną ir kiekvieno ketvirčio pabaigoje naudoto kapitalo apimčių aritmetinis vidurkis.

$$\text{Naudojamas kapitalas} = \frac{\text{Ilgalaikis turtas}}{\text{turtas}} + \frac{\text{Trumpalaikis turtas}}{\text{turtas}} - \frac{\text{Trumpalaikiai išsipareigojimai}}{\text{(mokėtinų sumos)}} - \frac{\text{Atidėjimai}}{\text{(sukauptos sąnaudos)}}$$

13.12.2. Investicijų grąžos norma remiasi vidutinės svertinės kapitalo kainos skaičiavimu.

13.12.3. Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža apskaičiuojama taip:

$$\frac{\text{Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža}}{\text{atitinkanti investicijų grąža}} = \frac{\text{Naudojamas kapitalas}}{\text{kapitalas}} \times \frac{\text{Kapitalo kaina}}{\text{kaina}}$$

14. Visas sąnaudas pagal ekonomines grupes toliau galima klasifikuoti į keturias rūšis: tiesiogines, netiesiogines, bendrąsias sąnaudas (paskirstomas telekomunikacinėms paslaugoms ir nepaskirstomas telekomunikacinėms paslaugoms). Apskaičiuojant konkrečių galutinių paslaugų (produktų) vieneto sąnaudas, dalyvauja visos sąnaudų rūšys. Nepaskirstomos sąnaudos priskiriamos kitoms netelekomunikacinėms paslaugoms.

Sąnaudų ekonominės grupės	Sąnaudų rūšys			
	Tiesioginės sąnaudos	Netiesioginės sąnaudos	Bendrosios sąnaudos, paskirstomos paslaugoms	Nepaskirstomos sąnaudos
Tiesioginės sąnaudos	X			
Personalo sąnaudos		X	X	X
Nusidėvėjimo sąnaudos		X		
Aptarnavimo sąnaudos	X	X	X	
Elektros energijos sąnaudos	X	X	X	
Administracinės sąnaudos	X	X	X	
Rinkodaros ir pardavimų sąnaudos	X	X	X	
Finansinės sąnaudos		X	X	
Kitos sąnaudos	X	X	X	
Mokesčių sąnaudos		X	X	
Bendrosios sąnaudos, nepaskirstomos paslaugoms				X

1 lent. Sąnaudų ekonominių grupių pasiskirstymas pagal sąnaudų rūšis

IV. VEIKLŲ MODULIS

15. Veiklų modulis yra tarpinis sąnaudų paskirstymo etapas tarp sąnaudų ir sąnaudų objektų modulių.

16. Veiklų modulyje sąnaudos paskirstomos į veiklas, informacines sistemas, klientų segmentus, tinklo elementus ir produktus, bendrąsias ir kitas sąnaudas.

17. Veiklų modulį sudaro šie sąnaudų centrai:

17.1. *Tiesioginės sąnaudos*. Tai sąnaudos, kurios gali būti tiesiogiai ir vienareikšmiškai priskirtos paslaugai;

17.2. *Struktūros sąnaudos*. Tai organizacinės struktūros sąnaudos. Šis sąnaudų centras naudojamas sąnaudų paskirstymui tarp Sąnaudų ir Veiklų modulių. Sąnaudos, kurios yra priskiriamos struktūriniais padaliniais, toliau paskirstomos pagal etatų skaičių (angl. *Full time equivalents (FTE's)*) į atitinkamų padalinių veiklas;

17.3. *Procesų sąnaudos*. Veiklos grupuojamos į pagrindinius ir pagalbinius procesus;

17.4. *Fiksuotojo tinklo ir mobiliojo tinklo ilgalaikio turto sąnaudos*. Tai fiksuotojo ir mobiliojo tinklo ilgalaikio turto nusidėvėjimo, valdomo turto ir palūkanų sąnaudos pagal ilgalaikio turto panaudojimo paskirtį;

17.5. *Tinklo komponentų sąnaudos*. Tai fiksuotojo ir mobiliojo tinklo modeliavime naudojamų fiksuotojo ir mobiliojo tinklo elementų ir tinklo produktų sąnaudos;

17.5.1. Tinklo elementai – tai fiziniai tinklo objektai arba pirminės sudedamosios telekomunikacijų tinklo dalys, kurios naudojamos tinklo produktų sukūrimui. Tinklo elementus sudaro ilgalaikio turto, tinklo priežiūros, veiklos rūšių ir kitos sąnaudos;

17.5.2. Tinklo produktai – tai loginiai tinklo objektai arba tinklo elementų pagrindu sukurta funkcijų visuma, kuri naudojama telekomunikacijų paslaugų teikimui. Tinklo produktai yra nustatomi atsižvelgiant į telekomunikacijų tinklo struktūrą ir technologijas;

17.5.3. Tinklo modelis – tai tinklo elementų ir tinklo produktų visuma, kurią sudaro įvairūs loginiai sąryšiai tarp šių tinklo komponentų bei tarp tinklo komponentų ir tarp teikiamų paslaugų. Tinklo modeliavimas apima visų su tinklo komponentais susijusių sąnaudų grupių sąryšių ir norminių koeficientų nustatymus bei šių koeficientų dydžių skaičiavimus. Norminiai koeficientai parodo, koku dydžiu tam tikri tinklo komponentai panaudojami kitiems tinklo komponentams arba galutinėms paslaugoms teikti;

17.5.4. Tinklo modeliavimas grindžiamas priežastingumo, kaupimo, objektyvumo, pastovumo, skaidrumo, naudingumo ir patikimumo principais. Pastovumo principas netaikomas tais atvejais, jeigu atsiranda naujos tinklo technologijos arba pradedamos teikti naujos paslaugos;

17.5.5. Tinklo modeliavimo procesas apima tinklo komponentų sąrašų atnaujinimą, tinklo modeliavimo matricų parengimą, tinklo statistinių duomenų surinkimą, tinklo komponentų norminių koeficientų skaičiavimą, tinklo modeliavimo duomenų suvedimą į matricas ir MyABCM sistemą;

17.6. *Sistemų sąnaudos*. Tai SAP verslo palaikymo sistemos, verslo palaikymo sistemos, operacijų palaikymo sistemos, įmonės išteklių valdymo sistemos, skaitmeninių kanalų sistemos, verslo analitikos sistemos, kompiuterinių darbo vietų sistemos, vidaus informacinės sistemos;

17.7. *Klientų segmentų aptarnavimo sąnaudos* – tai sąnaudos, kurios nėra susijusios su jokia konkrečia paslauga, tačiau patiriamos aptarnaujant klientus ar jų grupes. Klientų segmentai apima gyventojų, verslo klientų ir didmeninių klientų aptarnavimo sąnaudas.

17.8. *Pastatų sąnaudas* sudaro administracinių pastatų ir salonų sąnaudos.

17.9. *Transporto sąnaudos* apima lengvųjų automobilių ir gamybinio transporto sąnaudas.

17.10. *Bendrosios sąnaudos, paskirstomos paslaugoms* – tai sąnaudos, kurios nėra susijusios su jokia konkrečia paslauga ar klientų grupe, tačiau kurios būtinos plėtojant verslą. Tai tokios sąnaudos kaip verslo valdymo, finansų valdymo ir pan.;

17.11. *Bendrosios sąnaudos, nepaskirstomos paslaugoms* – tai sąnaudos, kurios nėra susijusios su jokia paslauga ir nėra būtinos verslo plėtojimui. Tai savanoriško pasirinkimo sąnaudos, pavyzdžiui, parama, labdara.

V. SĄNAUDŲ OBJEKTŲ MODULIS

18. Sąnaudų objektai – tai sąnaudų paskirstymo modelio galutinis lygis, kuris apima reguliuojamas paslaugas, kurios sugrupuotos pagal rinkas, nereguliuojamas paslaugas ir kitas netelekomunikacines paslaugas.

19. Žemiau pateikiamas verslo vienetų (rinkų) sąrašas:

19.1. Didmeninės centrinės prieigos rinka;

19.2. Didmeninė aukštos kokybės prieigos fiksuotoje vietoje rinka;

19.3. Didmeninės vietinės prieigos fiksuotoje vietoje rinka;

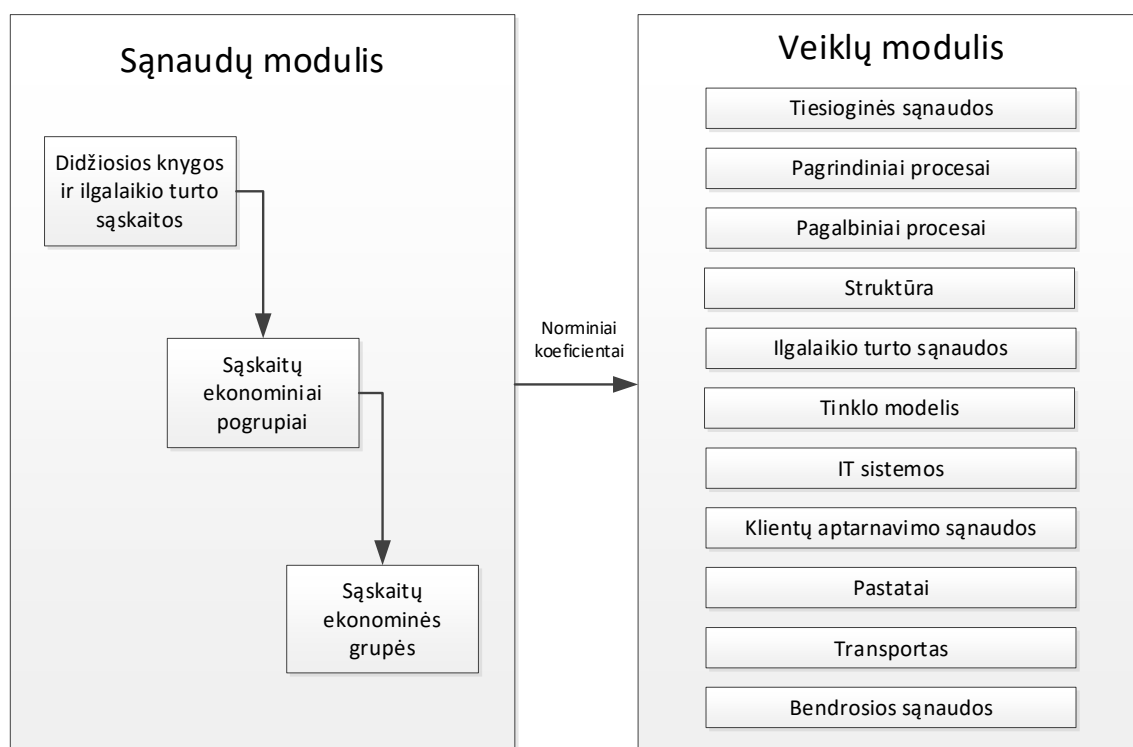
19.4. Nereguliuojamos paslaugos;

19.5. Kitos netelekomunikacinės paslaugos.

20. Modeliavimo rezultate gautos paslaugų sąnaudos lyginamos su jų pajamomis. Sąnaudų objektų pajamų duomenys yra gaunami iš Didžiosios knygos modulio ataskaitų. Sąnaudų objektų modulyje suvedama statistinė paslaugų informacija, įgalinanti apskaičiuoti paslaugos vieneto (pvz., linijos, minutės) pelningumą (nuostolingumą).

VI. SĄNAUDŲ PASKIRSTYMAS IŠ SĄNAUDŲ MODULIO Į VEIKLŲ MODULĮ

21. Sąnaudų modulio sąnaudos yra priskiriamos Veiklų modulio sąnaudų centrams tiesiogiai arba naudojant norminius koeficientus. Sąnaudų norminiai koeficientai taip pat yra naudojami sąnaudų perkėlimui modulio ribose iš vienos sąnaudų grupės į kitą.

2 pav. Sąnaudų paskirstymo iš Sąnaudų modulio į Veiklų modulį principai

22. Sąnaudų paskirstymas atliekamas tokiu eiliškumu:

22.1. *Tiesioginės sąnaudos*. Visos Sąnaudų modulio tiesioginės sąnaudos yra priskiriamos Veiklų modulio tiesioginėms sąnaudoms. Veiklų modulyje išlaikomas toks pat tiesioginių sąnaudų grupavimas kaip ir Sąnaudų modulyje;

22.2. *Personalo sąnaudos*. Šios sąnaudos priskiriamos padaliniais pagal jų faktines sąnaudas, o vėliau – pagal darbuotojų skaičių padalinių veikloms. Mokymų sąnaudos ir kitos personalo sąnaudos paskirstomos padaliniais pagal juose užimtų etatų skaičių;

22.3. *Nusidėvėjimo sąnaudos (ilgalaikio turto sąnaudos)*. Visos nusidėvėjimo sąnaudos priskiriamos tarpiniams sąnaudų centrams sugrupuojant sąnaudas į tokias grupes: Informacinių sistemų, Transporto, Pastatų, Tinklo elementų ir Kito turto grupes;

22.3.1. Visos informacinių technologijų nusidėvėjimo sąnaudos priskiriamos atitinkamoms IT sistemoms;

22.3.2. Transporto priemonių nusidėvėjimo sąnaudos yra priskiriamos Transporto sąnaudų centrui;

22.3.3. Pastatų nusidėvėjimo sąnaudos priskiriamos Pastatų sąnaudų centrui;

22.3.4. Tinklo elementų nusidėvėjimo sąnaudos priskiriamos atitinkamiems tinklo elementams;

22.3.5. Bendro naudojimo turto nusidėvėjimo sąnaudos skirstomos padaliniais pagal darbuotojų skaičių;

22.4. *Aptarnavimo sąnaudos*. Visos Aptarnavimo sąnaudos sugrupuotos į tokias grupes: Tinklo priežiūros, IT sistemų priežiūros, Patalpų priežiūros ir Transporto priežiūros sąnaudas;

22.4.1. Tinklo priežiūros sąnaudos priskiriamos fiksuotojo ir mobiliojo tinklo komponentams arba IT sistemoms. Tiesiogiai su paslaugomis susijusios tinklo priežiūros sąnaudos nukreipiamos į tiesiogines sąnaudas;

22.4.4. IT priežiūros sąnaudos paskirstomos informacinėms sistemoms ir tinklo komponentams. Tiesiogiai su paslaugomis susijusios IT aptarnavimo sąnaudos nukreipiamos į tiesiogines sąnaudas;

22.4.2. Patalpų priežiūros sąnaudos paskirstomos fiksuotojo ir mobiliojo tinklo technologiniams statiniams, administraciniams pastatams ir salonams pagal sąnaudas arba pagal naudojamą plotą;

22.4.3. Transporto priežiūros sąnaudos paskirstomos lengviesiems automobiliams ir gamybiniam transportui pagal transporto skaičių, transportavimo sąnaudos paskirstomos padaliniais pagal faktines išlaidas;

22.5. *Elektros energijos sąnaudos.* Elektros energijos sąnaudos technologinėms reikmėms priskiriamos fiksuotojo ir mobiliojo tinklo komponentams „Elektros energijos tiekimo įranga“ pagal suvartojamos elektros energijos sąnaudas. Elektros energijos sąnaudos ofiso reikmėms priskiriamos administraciniams pastatams ir salonams pagal plotą. Perparduodama elektros energija nukreipiama į tiesiogines sąnaudas;

22.6. *Administracinės sąnaudos.* Šios sąnaudos yra priskiriamos padaliniais, atsižvelgiant į atitinkamo padalinio faktines išlaidas arba darbuotojų skaičių padaliniuose. Bankų paslaugų sąnaudos priskiriamos bendrosioms sąnaudoms, kurios vėliau paskirstomos paslaugoms;

22.7. *Rinkodaros ir pardavimų sąnaudos.* Didžioji dalis rinkodaros ir pardavimų sąnaudų yra priskiriama tiesioginėms sąnaudoms. Likusi dalis sąnaudų yra priskiriama struktūriniams padaliniais pagal sąnaudų panaudojimo apimtį;

22.8. *Finansinės sąnaudos.* Palūkanų sąnaudos paskirstomos ilgalaikio turto sąnaudų centrums. Kitos finansinės sąnaudos priskiriamos bendrosioms sąnaudoms, paskirstomoms paslaugoms;

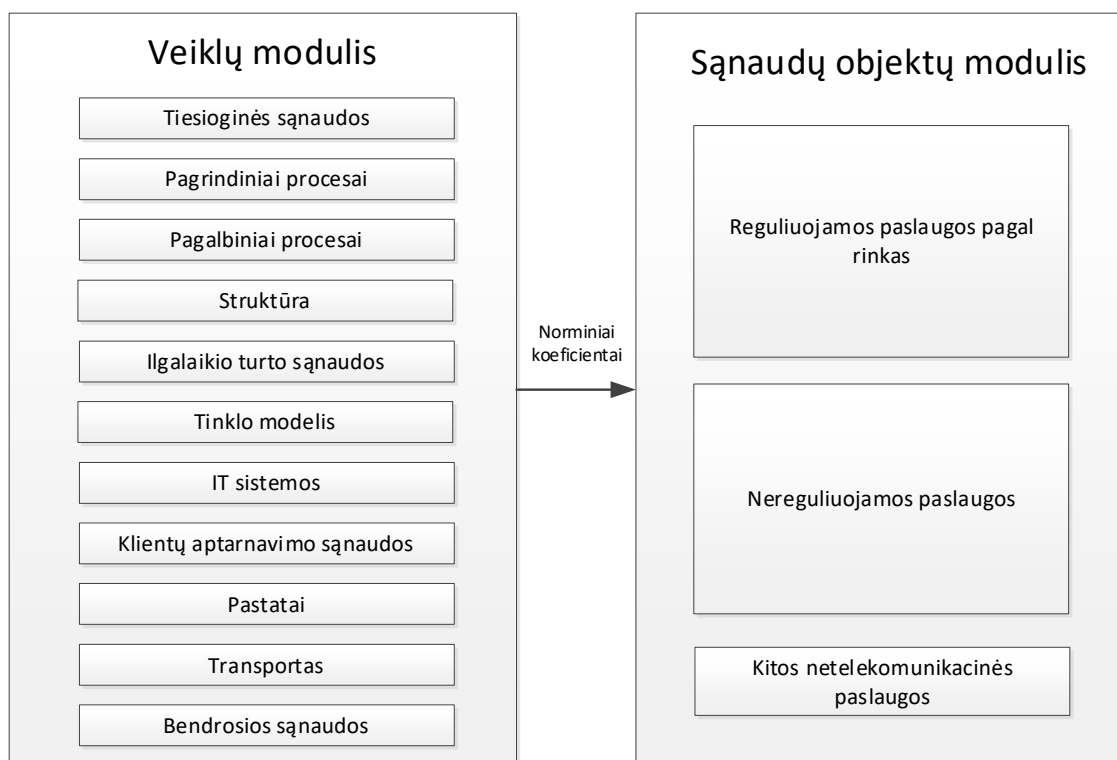
22.9. *Kitos sąnaudos.* Ryšių su investuotojais sąnaudos priskiriamos struktūriniam padaliniui „Vadovybė“, draudimo sąnaudos priskiriamos padaliniais pagal vidutinį etatų skaičių. Visos likusios sąnaudos, esančios kitų sąnaudų grupėje, paskirstomos pagal sąnaudų panaudojimą į struktūrinius padalinius;

22.10. *Mokesčių sąnaudos.* Nekilnojamo turto mokesčiai priskiriami pastatų ilgalaikiam turtui. Kiti mokesčiai paskirstomi bendrosioms sąnaudoms, paskirstomoms paslaugoms;

22.11. *Bendrosios sąnaudos, nepaskirstomos paslaugoms.* Per tarpinį sąnaudų centrą veiklų modulyje priskiriamos kitoms netelekomunikacinėms paslaugoms.

VII. SĄNAUDŲ PASKIRSTYMAS IŠ VEIKLŲ MODULIO Į SĄNAUDŲ OBJEKTŲ MODULĮ

23. Sąnaudų paskirstymo iš Veiklų modulio į Sąnaudų objektų modulį rezultate gaunamos Bendrovės paslaugų sąnaudos.

3 pav. Sąnaudų paskirstymo iš Veiklų modulio į Sąnaudų objektų modulį principai

24. Sąnaudų paskirstymas atliekamas tokiu eiliškumu:

24.1. *Tiesioginės sąnaudos* yra priskiriamos tiesiogiai galutiniams sąnaudų objektams (paslaugoms);

24.2. *Procesų sąnaudos*. Veiklų modulyje visos Bendrovės veiklos yra sugrupuotos į pagrindinius ir pagalbinius procesus. Veiklų paskirstymas į sąnaudų objektus yra atliekamas kas ketvirtį vadovaujantis Bendrovėje patvirtintu modeliavimo grafiku. Struktūrinių padalinių vadovų paskirti atsakingi darbuotojai kas ketvirtį Veiklų paskirstymo sistemoje vykdo veiklų peržiūrą, kuomet patikrina, ar nepasikeitė padalinio veiklų sąrašas, veiklų paskirstymo principai, ar tikslūs šaltinių aprašymai, paskirstymo koeficientai, ar nepasikeitė sąnaudų objektai.

Pasikeitus organizacinei struktūrai ar padalinių funkcijoms, jeigu reikalinga sukurti ar panaikinti veiklą, tai atlieka padalinio atsakingas darbuotojas suderinęs su Finansų padalinio atsakingais darbuotojais.

Atsakingi darbuotojai Veiklų paskirstymo sistemoje etatų paskirstymą veikloms ir veiklų paskirstymą į sąnaudų objektus atlieka naudodami ataskaitas iš IT sistemų arba vadovų įvertinimą, su kokiais sąnaudų objektais dirbo jų padalinių darbuotojai. Etatų ir veiklų paskirstymo įrašai kaupiami Veiklų paskirstymo sistemoje.

Paskirstymo metu yra atliekamos sisteminės kontrolės, kurių metu patikrinama, ar visas darbo laikas ir visi etatai yra paskirstyti. Pabaigus paskirstymą Veiklų paskirstymo sistemoje yra uždaromas periodas. Atsakingas vadovas patvirtina, kad paskirstymas yra baigtas.

Taip pat yra sukurtos ataskaitos, kurių pagalba vykdomos paskirstymo pasikeitimų kontrolės, kaip kas periodą keitėsi etatų ir veiklų paskirstymas į sąnaudų objektus.

24.3. *Pagrindinių procesų veiklų sąnaudos* gali būti nukreipiamos:

24.3.1. tinklo komponentams, jei tos sąnaudos susijusios su tinklo valdymo ir eksploatavimo, plėtos, planavimo ir statybos procesais;

24.3.2. telekomunikacinėms paslaugoms, jei tos veiklos sąnaudos yra tiesiogiai susijusios su teikiamomis telekomunikacinėmis paslaugomis;

24.3.3. kitoms netelekomunikacinėms paslaugoms;

24.3.4. klientų aptarnavimo sąnaudoms;

24.3.5. IT sistemoms.

24.4. *Pagalbinių (verslo palaikymo) procesų veiklų sąnaudos* gali būti nukreipiamos:

24.4.1. pagrindinių procesų veikloms, jei tam tikros verslo palaikymo veiklos yra susijusios su pagrindinėmis veiklomis;

24.4.2. kitoms pagalbinių procesų veikloms arba struktūriniams padaliniams;

24.4.3. tinklo komponentams, jei tam tikros verslo palaikymo veiklos yra susijusios su tinklo administravimu, technine priežiūra;

24.4.4. netelekomunikacinėms paslaugoms, jei verslo palaikymo procesų veiklos susijusios su netelekomunikacinių paslaugų teikimu išorės klientams;

24.4.5. IT sistemoms, jei veiklos susiję su IT sistemomis;

24.4.6. klientų aptarnavimo sąnaudoms;

24.4.7. bendrosioms sąnaudoms.

24.5. *Sistemų sąnaudos* gali būti priskiriamos:

24.5.1. SAP Verslo palaikymo sistemų (SAP BSS) sąnaudos paskirstomos paslaugoms proporcingai pagal paslaugų pajamas;

24.5.2. Verslo palaikymo sistemų (BSS) sąnaudos paskirstomos paslaugoms proporcingai pagal paslaugų pajamas;

24.5.3. Operacijų palaikymo sistemų (OSS) sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniams pagal vidutinį darbuotojų skaičių.

24.5.4. Įmonės išteklių valdymo sistemų (ESS) sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniams pagal vidutinį darbuotojų skaičių.

24.5.5. Skaitmeninių kanalų sistemų (D-Channels) sąnaudos paskirstomos paslaugoms pagal paslaugų gavėjų skaičių.

24.5.6. Verslo analitikos sistemų (BI) sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniams pagal vidutinį darbuotojų skaičių.

24.5.7. Kompiuterinių darbo vietų sistemų sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniams pagal kompiuterių skaičių.

24.5.8. Telia Lietuva informacijos sistemos - tai Bendrovės vidinėms reikmėms skirtų duomenų perdavimo tinklo resursų ir kompiuterizuotų darbo vietų bei jų aptarnavimo sąnaudos. Šios sąnaudos paskirstomos Bendrovės padaliniams pagal kompiuterių skaičių.

24.6. *Tinklo komponentų sąnaudos*. Visos sąnaudos, susijusios su tinklo komponentais, patenka į tinklo modelį ir jame yra paskirstomos galutiniams sąnaudų objektams.

24.7. *Klientų aptarnavimo sąnaudos*, susikaupusios atskiruose klientų segmentuose, paskirstomos paslaugoms proporcingai tam segmentui teikiamų paslaugų kiekiui.

24.8. *Pastatų sąnaudos* gali būti paskirstomos:

24.8.1. Administracinių pastatų sąnaudos paskirstomos pagal plotą struktūriniams padaliniams ir bendrosioms sąnaudoms, paskirstomoms paslaugoms;

24.8.2. Salonų sąnaudos priskiriamos pagal plotą struktūriniams padaliniams, kurių darbuotojai dirba salonuose;

24.9. *Transporto* sąnaudos paskirstomos pagal transporto skaičių struktūriniams padaliniams ir bendrosioms sąnaudoms, paskirstomoms paslaugoms;

24.10. *Bendrosios sąnaudos, paskirstomos paslaugoms*, yra paskirstomos paslaugoms proporcingai jų sąnaudų dydžiui.

24.11. *Bendrosios sąnaudos, nepriskiriamos paslaugoms*, yra sukaupiamos atskirame sąnaudų centre ir priskiriamos kitoms netelekomunikacinėms paslaugoms.

VIII. NAUDOJAMO KAPITALO PASKIRSTYMAS PASLAUGOMS

25. Naudojamo kapitalo paskirstymui MyABCM sistemoje yra sukurtas atskiras modelis, kuriame paskirstoma naudojamo kapitalo suma.

26. Atsižvelgiant į kapitalo poreikį kiekvienam resursui, veiklai ir/arba sąnaudų objektui, naudojamas kapitalas paskirstomas Sąnaudų, Veiklų arba Sąnaudų objektų modulių sąnaudų centrams, su kuriais susijęs naudojamas turtas. Naudojamo kapitalo galimas pirminis paskirstymas sąnaudų centrams pateikiamas 2 lent. Atlikus naudojamo kapitalo sąnaudų pirminį paskirstymą, toliau sąnaudos paskirstomos pagal nustatytus norminius koeficientus taip pat kaip Sąnaudų paskirstymo modelyje, kuris aprašytas aukščiau.

27. Protingumo kriterijų atitinkanti investicijų grąža paskirstoma taip pat kaip naudojamas kapitalas.

ABC modelio struktūra	Ilgalaikis turtas			Trumpalaikis turtas	Trumpalaikiai įsipareigojimai	Atidėjimai
	Materialusis turtas	Nematerialusis turtas	Finansinis turtas			
Sąnaudų modulis:						
Tiesioginės sąnaudos				X	X	
Personalo sąnaudos				X	X	X
Nusidėvėjimo sąnaudos	X	X			X	X
Aptarnavimo sąnaudos				X	X	
Elektros energijos sąnaudos					X	
Administracinės sąnaudos				X	X	
Rinkodaros ir pardavimo sąnaudos				X	X	
Finansinės sąnaudos				X	X	
Kitos sąnaudos					X	
Mokesčių sąnaudos					X	
Bendrosios sąnaudos, nepaskirstomos paslaugoms					X	
Veiklų modulis:						
Struktūros sąnaudos						
Procesų sąnaudos						
Tinklo komponentų sąnaudos						
Sąnaudų objektų modulis:						
Paslaugos				X	X	X
Klientų aptarnavimo sąnaudos						
Bendrosios sąnaudos, paskirstomos paslaugoms	X		X	X	X	

2 lent. Naudojamo kapitalo pasiskirstymas pagal sąnaudų rūšis sąnaudų centrams

28. Trumpalaikis turtas paskirstomas tiesiogiai tiems verslo vienetams ir paslaugoms, kurių veiklai užtikrinti arba kurioms paslaugoms teikti reikalingas konkretus trumpalaikis turtas.

29. Pinigai kasoje ir banke paskirstomi paslaugoms atsižvelgiant į ataskaitinio laikotarpio veiklos ir kapitalo sąnaudų apimtį.

30. Trumpalaikiai įsipareigojimai paskirstomi tiesiogiai tiems verslo vienetams, dėl kurių teikimo jie gali būti susidarę.

31. Trumpalaikės paskolos paskirstomos paslaugoms, atsižvelgiant į ataskaitinio laikotarpio veiklos ir kapitalo sąnaudų apimtį.

32. Operatoriams mokėtinos sumos paskirstomos atitinkamiems verslo vienetams, kuriuose tokie didmeniniai produktai yra naudojami kaip išteklių galutinėms paslaugoms kurti.

33. Prekybinės skolos paskirstomos verslo vienetams, naudojant ataskaitinio laikotarpio veiklos sąnaudų bazę.

34. Skola kapitalo kreditoriams paskirstoma paslaugoms pagal ataskaitinio laikotarpio veiklos ir kapitalo sąnaudų apimtį.

35. Mokėtinas darbo užmokestis paskirstomas verslo vienetams, naudojant viso darbo užmokesčio sąnaudų sumos bazę.

36. Mokėtinas pridėtinės vertės mokestis paskirstomas paslaugoms, naudojant pajamas kaip paskirstymo bazę.

37. Gautinas pridėtinės vertės mokestis paskirstomas verslo vienetams, naudojant sąnaudas kaip paskirstymo bazę.

38. Atidėjimai paskirstomi susijusiems paslaugų, ilgalaikio turto nusidėvėjimo ir personalo sąnaudų centrams.

IX. DUOMENŲ SURINKIMAS IR KONTROLĖ

39. Duomenys reikalingi Verslo sąnaudų paskirstymo pagal veiklas modeliui kaupiami nuolat pirminiuose šaltiniuose, IT sistemų duomenų bazėse. IT sistemų savininkai kontroliuoja duomenų tikslumą ir teisingumą.

40. Sąnaudų nešiklių reikšmės, kurios nustatomos periodiškai, kaupiamos IT sistemose ir Bendrovės vidiniuose kataloguose elektroninėse laikmenose jas peržiūrint ne rečiau kaip kas ketvirtį.

41. Finansų padalinio atsakingi darbuotojai patikrina, kad pajamų duomenys gaunami iš Didžiosios knygos modulio ataskaitų sutaptų su finansinėmis ataskaitomis.

42. Paslaugų matavimo vienetų statistiniai duomenys renkami kas mėnesį, Finansų padalinio atsakingi darbuotojai kontroliuoja, kad jie būtų tikslūs ir teisingi. Jei yra nustatoma, kad reikia keisti matavimo vienetą paslaugos vadovas, atsakingas už paslaugos teikimą, privalo pateikti raštiškai pasirašytą keitimo priežastį.

43. Veiklų paskirstymo sistemoje įdiegtos sisteminės etatų paskirstymo veikloms ir veiklų paskirstymo į sąnaudų objektus kontrolės, kurios patikrina, ar visas darbo laikas ir visi etatai yra pilnai paskirstyti.

44. Veiklų paskirstymo sistemoje įdiegtos sisteminės veiklų ir sąnaudų nešiklių peržiūrų, etatų paskirstymo veikloms ir veiklų paskirstymo į sąnaudų objektus atžymos, kuriose matosi kas ir kada atliko peržiūras ir paskirstymą.

45. Veiklų paskirstymo sistemoje įdiegtas sisteminis periodų uždarymas.

46. Taip pat yra sukurtos ataskaitos, kurių pagalba atsakingi darbuotojai periodiškai vykdo etatų paskirstymo veikloms ir veiklų paskirstymo į sąnaudų objektus pasikeitimų kontroles.

47. Finansų padalinio atsakingas darbuotojas atsakingas už netipinių (prestižo nuvertėjimas, ilgalaikio turto nusidėvėjimo koregavimas) sąnaudų sumų suvedimą į sąnaudų apskaitos sistemą bei priskyrimą tiems sąnaudų kaupimo objektams, kurie sąlygojo tokių sąnaudų atsiradimą.

48. Esant poreikiui koreguoti MyABCM duomenis, Finansų padalinio atsakingas darbuotojas koregavimus atlieka kurdamas importinius failus ir importuodamas juos į MyABCM sistemą, o ne rankiniu būdu taisydamas duomenis.

49. Finansų vadovas periodiškai patvirtina Verslo sąnaudų paskirstymo pagal veiklas modeliavimo planą, kuriame yra aprašyta, kokie darbai ir kada turi būti atlikti, kokių padalinių darbuotojai yra atsakingi už paskirtų užduočių atlikimą, pateikiamų duomenų pagrįstumą, teisingumą bei tikrumą.

50. Finansų padalinio atsakingi darbuotojai kontroliuoja, kad atsakingiems padalinių darbuotojams priskirtos užduotys būtų atliktos laiku.

51. Sąnaudų apskaitos (verslo sąnaudų paskirstymo) ir apskaitos atskyrimo metodika tvirtinama Finansų vadovo pateikiant metinę ataskaitą RRT.

52. Mobiliojo tinklo sąnaudos yra priskiriamos tik mobiliojo tinklo paslaugoms teikti, o fiksuotojo tinklo sąnaudos yra priskiriamos tik fiksuotojo tinklo paslaugoms teikti.

53. Padalinių, kurių veiklų paskirstymas atliekamas ekspertiniu būdu, veiklos skirstomos kas mėnesį. Ekspertiniu būdu veiklų paskirstymą atliekantis Tarptautinio ir operatorių verslo padalinys kiekvieną mėnesį pateikia pasirašytas veiklų paskirstymo ataskaitas, kurios yra kaupiamos ir saugomos vidinėse sistemose ir naudojamos ketvirčio rezultatui paskirstyti VPS sistemoje.

X. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

- 54. Verslo sąnaudų paskirstymo pagal veiklas modelis atnaujinamas vieną kartą per metus.
- 55. Bendrovės finansiniais metais yra laikomi kalendoriniai metai.
- 56. Verslo sąnaudų paskirstymo pagal veiklas modelyje yra naudojami oficialūs Bendrovės metiniai finansiniai duomenys.
- 57. Remiantis sąnaudų apskaitos ir apskaitos atskyrimo taisyklėmis Telia Lietuva, AB tinklalapyje skelbiama metinė ataskaita turi nepažeisti Bendrovėje patvirtinto Komercinių ir technologinių paslapčių sąrašo.